हाम्रो लिखु

आधारभूत तह (कक्षा १–५) को स्थानीय पाठ्यक्रम २०८०

लिखु गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

यसम, ओखलढुङ्गा

पुस्तक : आधारभुत तह (कक्षा १-५) को स्थानीय पाठ्यक्रम २०८०

प्रकाशक : लिखु गाउँकायर्यपालिकाको कार्यालय, यसम, ओखलढुङ्गा ।

प्रमुख संरक्षक : गाउँपालिका प्रमुख श्री

संरक्षक : गाउँपालिका उपप्रमुख श्री

सल्लाहकार : प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री ....

पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन समिति :

संयोजक:

सदस्यहरु:

सर्वाधिकार : प्रकाशकमा निहित

२०८० साल .... गतेको गाउँपालिकाबाट स्वीकृत तथा .... को गाउँसभावाट अनुमोदित

मुद्रण : .... प्रति

प्रथम संस्करण : वि.सं. २०८०

भूमिका

१. परिचय

२. पाठ्यक्रमको औचित्य

३. शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य

१. प्रत्येक व्यक्तिमा अन्तर्निहित प्रतिभा प्रस्फुटन गरी व्यक्तित्व विकास गर्ने

२. राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति निष्ठावान्, सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका मूल्य मान्यताप्रति प्रतिबद्ध, स्वाभिमानी, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई सम्मान गर्ने, चरित्रवान्, नैतिकवान् एवम् जिम्मेवार नागरिक तयार गर्ने

३. श्रमप्रति सम्मान एवम् सकारात्मक सोच भएका, रोजगार तथा स्वरोजगारउन्मुख, उत्पादनमुखी, उद्यमशील र सिपयुक्त नागरिक तयार गर्ने

४. व्यक्तिको सामाजिकीकरणमा सहयोग गर्दै सामाजिक सद्भाव तथा सहिष्णुता र राष्ट्रिय एकता सुदृढ गर्न सहयोग पुऱ्याउने

५. प्राकृतिक तथा राष्ट्रिय सम्पदा र पर्यावरणको संरक्षण, संवर्धन र सदुपयोग गर्दै दिगो विकासमा योगदान गर्ने सचेत नागरिक तयार गर्ने

६. प्रत्येक व्यक्तिमा शान्ति, मानव अधिकार, समानता, समावेशिता र सामाजिक न्यायका मान्यताअनुरूपको आचरण विकास गरी समतामूलक, समावेशी, न्यायपूर्ण र समाजवादउन्मुख राष्ट्र निर्माणमा मदत गर्ने

७. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धी, आधुनिक सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग गर्न सक्ने विश्वपरिवेश सुहाउँदो दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने

८. वैज्ञानिक अवधारणा, तथ्य, सिप, सिद्धान्त तथा प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने वैज्ञानिक सुझबुझ भएका तथा अनुसन्धानमुखी जनशक्ति तयार गर्ने

९. रचनात्मक तथा समालोचनात्मक चिन्तन गर्ने, जीवनोपयोगी सिप भएका सहिष्णु र भाषिक सक्षमतामा निपुण नागरिक तयार गर्ने

१०.नेपाली मौलिक कला, संस्कृति, सौन्दर्य, आदर्श तथा वैशिष्ट्यहरूको संरक्षण, संवर्धन र विस्तारतर्फ अभिप्रेरित भएका नेपालको इतिहास, भूगोलको ज्ञान भएको, नेपाली पहिचान र जीवनशैलीप्रति गौरव गर्ने नागरिक तयार गर्ने

११. जलवायु परिवर्तन तथा प्राकृतिक एवम् मानव सिर्जित प्रकोपप्रति सचेत रही सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण तथा विपत् व्यवस्थापन गर्न सक्षम नागरिक तयार गर्ने

१२. सामाजिक न्यायमा आधारित समृद्ध राष्ट्र निर्माणका निम्ति आवश्यक मानव संसाधनको विकास गने

४. तहगत सक्षमता

कक्षा १-५

(क) लिखु गाउँपालिकाको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक अवस्था तथा ज्ञानको प्रस्तुती

(ख) स्थानीय बालीनालीको पहिचान, खेतीकार्यमा सहयोग र प्रयोग

(ग) स्थानीय तरकारी र फलफुलबालीको पहिचान, हेरचाहमा सहयोग र उपयोग

(घ) घरपालुवा पशुपंक्षीको स्याहारमा सहयोग र तिनीहरुबाट उत्पादित पदार्थहरुको उपयोग

(ङ) लिखु गाउँपालिकाको सामाजिक र सांस्कृतिक अवस्थाको पहिचान र अभिव्यक्ति

(च) समाजका असल अभ्यास, सामाजिक मुल्य मान्यताको अनुसरण र योग ध्यानको अभ्यास

(छ) स्थानीय उद्योग, व्यवसाय तथा बजार र प्रविधिको ज्ञानको प्रदर्शन

(ज) स्थानीय ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय सम्पदाको पहिचान, महत्व बोध र संरक्षणमा सहयोग

(झ) स्थानीय मौलिक ज्ञान, सिप र प्रविधिको पहिचान र महत्व बोध

कक्षा ६-८

- लिखु गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक तथा ऐतिहासिक पक्षहरुको बुझाइ प्रदर्शन
- लिखु गाउँपालिकामा प्रचलित कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी क्रियाकलापहरु र सम्भावनाहरुको पहिचान र सहभागिता
- लिखु गाउँपालिकाभित्रका सामाजिक तथा सास्कृतिक मुल्य मान्यताको बोध र विविधताको सम्मान
- स्थानीय उद्योग, व्यवसाय र बजारको जानकारी हासिल गरी आर्थिक विकासका सम्भावनाहरु खोजी
- स्थानीय ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय सम्पदाहरूको पहिचान, महत्व बोध र संरक्षणमा सहयोग
- स्थानीय वातावरण संरक्षण तथा विपत् सुरक्षाप्रति सजगता
- समुदायका परम्परागत असल अभ्यासहरुको खोजी तथा सहयोग, सद्भाव, असल आचरण लगायत सामाजिक मुल्यहरुको अवलम्बन
- रैथाने ज्ञान, सिप र प्रविधिहरुको खोजी, संरक्षण तथा आधुनिकीकरणमा सहयोग

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
१. लिखु गाउँपालिकाको चिनारी	गाउँपालिकाको परिचय	- गाउँपालिकाको नाम बताउन - गाउँपालिकामा भएका वडाको सँख्या बताउन - गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको स्थान चिन्न - आफ्नो वडा कार्यालय रहेको स्थान बताउन - आफ्नो गाँउ/टोल वरपरको जमिनको बनावट	- गाउँपालिकाको नाम - वडा सँख्या, - गाउँपालिकाको केन्द्र - आफ्नो वडा कार्यालय रहेको स्थान - टोल वरपरको जमिन (होचो अग्लो, समथर, खोँच परेको जमिन)	- गाउँपालिकाको नाम, केन्द्र, वडा सँख्या लगायतको परिचय दिन - गाउँपालिकाको अध्यक्ष र उपाध्यक्षको नाम बताउन - आफ्नो घर र विद्यालयबाट वडा कार्यालय जाने बाटो बताउन - आफ्नो वडाको सामान्य भौगोलिक स्वरुप	- गाउँपालिकाको नाम, केन्द्र, वडा सँख्या लगायतको परिचय - गाउँपालिकाको अध्यक्ष र उपाध्यक्ष - आफ्नो घर र विद्यालयबाट वडा कार्यालय जाने बाटो - आफ्नो वडाको सामान्य भौगोलिक स्वरुप (होचो अग्लो, समथर, खोँच परेको जमिन)	- गाउँपालिकाको नाम, स्थापना, केन्द्र, वडा सँख्या लगायतको परिचय दिन - नेपालको नक्सामा ओखलढुङ्गा जिल्ला देखाउन - वडा पदाधिकारीको सङ्ख्या, छनोट प्रक्रिया र कार्य अवधि बर्णन गर्न - आफ्नो वडामा पर्ने टोलहरु बताउन - आफ्नो वडाको सिमानासहित परिचय दिन	- गाउँपालिकाको नाम, स्थापना, केन्द्र, वडा सँख्या लगायतको परिचय - नेपालको नक्सामा ओखलढुङ्गा जिल्ला - वडा पदाधिकारीको सङ्ख्या, छनोट प्रक्रिया र कार्य अवधि - आफ्नो वडामा पर्ने टोलहरु - आफ्नो वडाको परिचय र सिमाना	- आफ्नो वडाको सिमाक्षेत्र पहिचान गर्न - गाउँपालिका र जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने मुख्य सडक चिन्न - ओखलढुङ्गा जिल्लाको नक्सामा लिखु गाउँपालिका संकेत गर्न - वडा कार्यालयबाट पाइने मुख्य सेवाहरु बर्णन गर्न - वडा पदाधिकारीहरुको मुख्य जिम्मेवारी वर्णन गर्न	- आफ्नो वडासँग जोडिएका छिमेकी वडाहरु - गाउँपालिका र जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने मुख्य सडक - ओखलढुङ्गा जिल्लाको नक्सामा लिखु गाउँपालिका - वडा कार्यालयबाट पाइने मुख्य सेवाहरु (जन्म, मृत्यु, बसाइ सराइ, विवाह र सम्बन्ध विच्छेद दर्ता, सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण आदि) - वडा पदाधिकारीहरुको मुख्य जिम्मेवारी	- गाउँपालिकाको भौगोलिक बनावट चर्चा गर्न - गाउँपालिकाको सिमाक्षेत्र पहिचान गर्न - ओखलढुङ्गा जिल्लाको नक्सा कोरी आफ्नो गाउँपालिका संकेत गर्न - गाउँपालिका जोड्ने मुख्य सडकहरु बर्णन गर्न - गाउँपालिकाबाट पाइने मुख्य सेवाहरु बर्णन गर्न - गाउँ कार्यपालिकाको परिचय दिन - गाउँ कार्यपालिकाको मुख्य मुख्य कामहरुको सूची तयार गर्न	- गाउँपालिकाको भौगोलिक बनावट - गाउँपालिकाको सिमाक्षेत्र - ओखलढुङ्गा जिल्लाको नक्सामा लिखु गाउँपालिका - गाउँपालिका जोड्ने मुख्य सडकहरु - गाउँपालिकाबाट पाइने मुख्य सेवाहरु - गाउँ कार्यपालिकाको परिचय - गाउँ कार्यपालिकाको मुख्य मुख्य कामहरु
	ऐतिहासिक	- गाउँपालिकाको नाम लिखु	- गाउँपालिकाको नाम लिखु रहनुको कारण	- लिखु गाउँपालिका स्थापना	- लिखु गाउँपालिका	- स्थानीय क्षेत्रका ऐतिहासिक	- स्थानीय क्षेत्रका ऐतिहासिक	- स्थानीय क्षेत्रका प्रेरक	- स्थानीय क्षेत्रका प्रेरक व्यक्तित्वहरुका	- स्थानीय क्षेत्रका प्रेरक व्यक्तित्वहरुका	- स्थानीय क्षेत्रका प्रेरक

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
		रहनुको कारण बताउन - फोटो हेरी गाउँपालिकाका ऐतिहासिक व्यक्तित्वहरु चिन्न	- गाउँपालिकाका ऐतिहासिक व्यक्तित्व (दिननाथ शर्मा उपाध्याय ढुंगेल लगायत)	हुनअधिका गाविसहरुका सूची बनाउन - गाउँपालिकाको प्रेरक व्यक्तित्वहरुको नाम र जन्म स्थान बताउन	स्थापना हुनअधिका गाविसहरु - गाउँपालिकाको प्रेरक व्यक्तित्वहरुको नाम र जन्म स्थान (दशराम रुपाचा, मनोरथ पोखरेल, लोककृष्ण भट्टराई, हरिसिंह थापामगर, बालकृष्ण ढुंगेल, बेदबहादुर रुपाचा लगायत)	व्यक्तित्वहरुका परिचय दिन - स्थानीय क्षेत्रका ऐतिहासिक व्यक्तित्वको जीवनी सुनेर सिकेको कुरा व्यक्त गर्न	व्यक्तित्वहरुका परिचय र सामान्य जीवनी (दिननाथ शर्मा उपाध्याय ढुंगेल लगायत)	व्यक्तित्वहरुका परिचय दिन - स्थानीय क्षेत्रका प्रेरक व्यक्तित्वहरुको जीवनीबाट सिकेको कुरा व्यक्त गर्न	परिचय र सामान्य जीवनी (दशराम रुपाचा, मनोरथ पोखरेल, लोककृष्ण भट्टराई, हरिसिंह थापामगर, बालकृष्ण ढुंगेल, बेदबहादुर रुपाचा मध्ये कुनै दुई)	योगदानको चर्चा गर्न - गाउँपालिकाका प्रेरक व्यक्तित्वहरुको जीवनीबाट सिकेको कुरा व्यक्त गर्न	व्यक्तित्वहरुका योगदान - स्थानीय क्षेत्रका प्रेरक व्यक्तित्वहरुका जीवनी (दशराम रुपाचा, मनोरथ पोखरेल, लोककृष्ण भट्टराई, हरिसिंह थापामगर, बालकृष्ण ढुंगेल, बेदबहादुर रुपाचा मध्ये कुनै दुई)
	पूर्वाधार विकास	- आफ्नो टोलसँग जोडिएको सडक संजाल बताउन - नजिकै रहेको स्वास्थ्य संस्था चिन्न	- सडक संजाल: यसम-पोकली, यसम-चिउरी डाँडा, यसम-साँघुटार, पोकली-रामेछाप, टारकेराबारी-रामेछाप, गाम्नाङ-रामेछाप, गाम्नाङ-चम्पादेबी,	- आफ्नो वडासँग जोडिएको सडक संजाल बताउन - वडामा रहेको स्वास्थ्य संस्था चिन्न	- सडक संजाल: यसम-पोकली, यसम-चिउरी डाँडा, यसम-साँघुटार, पोकली-रामेछाप,	- स्थानीय यातायात सुविधाको अवस्था व्यक्त गर्न - स्थानीय लघुजलविद्युत्को परिचय दिन - वडामा रहेको स्वास्थ्य संस्थाबाट प्राप्त	- स्थानीय यातायात सुविधाको अवस्था - स्थानीय विद्युत् सुविधा: गाम्नाङटार डुँडेखोला लघुजलविद्युत् (१, २, ३),	- स्थानीय क्षेत्रमा भएको विद्युत् सेवाको अवस्था बर्णन गर्न - आफ्नो वडामा भएका खानेपानी योजनाको परिचय दिन	- स्थानीय विद्युत् सुविधा: गाम्नाङटार डुँडेखोला लघुजलविद्युत् (१, २, ३), पोकली लघुजलविद्युत् (१, २, ३, ४), डुँडेखोला टारकेराबारी	- गाउँपालिकाको यातायात तथा सडक पूर्वाधारको अवस्था बर्णन गर्न - स्थानीय सिंचाइ योजनाको परिचय दिन - गाउँपालिका भित्रका स्वास्थ्य	- गाउँपालिकाको यातायात तथा सडक पूर्वाधारको अवस्था - सिंचाइ: मेचे-टारी सिंचाइ योजना, पोकली-

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
		- आफ्नो र छिमेकी विद्यालयहरुको नाम बताउन	साँघुटार-सिंहादेवी-चम्पदेवी, पोकली-खिजिदेम्बा, पोकली-चम्पादेवी, लिखु-ओखलढुङ्गा आदि । - स्वास्थ्य संस्था: आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र, खोप केन्द्र, आधारभुत अस्पताल आदि । - आफ्नो र छिमेकी विद्यालयहरुको नाम	- आफ्नो र छिमेकी विद्यालयहरुको परिचय र सेवाक्षेत्र बताउन	टारकेराबारी-रामेछाप, गाम्नाङ-रामेछाप, गाम्नाङ-चम्पादेबी, साँघुटार-सिंहादेवी-चम्पदेवी, पोकली-खिजिदेम्बा, पोकली-चम्पादेवी, लिखु-ओखलढुङ्गा आदि । - स्वास्थ्य संस्था: आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र, खोप केन्द्र, आधारभुत अस्पताल आदि । - आफ्नो र छिमेकी विद्यालयको परिचय र सेवाक्षेत्र	हुने सेवाहरु बताउन - नजिकको शैक्षिक सँस्थाहरुको परिचय दिन	पोकली लघुजलविद्युत् (१, २, ३, ४), डुँडेखोला टारकेराबारी लघुजलविद्युत्, सिल्खुखोला पसलटार लघुजलविद्युत् आदि । - वडामा रहेको स्वास्थ्य संस्थाबाट प्राप्त हुने सेवाहरु (पोषण कार्यक्रम, जुकाको औषधी खुवाउने कार्यक्रम, प्रसुती स्याहार आदि)	- गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण प्रस्तुत गर्न - आफ्नो समुदायका शैक्षिक गतिविधिहरु चर्चा गर्न	लघुजलविद्युत्, सिल्खुखोला पसलटार लघुजलविद्युत् आदि । - आफ्नो वडामा भएका खानेपानी योजनाको परिचय - स्वास्थ्य: वडास्तरमा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र, खोप केन्द्र, आधारभुत अस्पताल (पालिका स्तरीय) पोषण कार्यक्रम, जुकाको औषधी खुवाउने कार्यक्रम, प्रसुती स्याहार केन्द्र, स्वास्थ्य यूनिट, आयुर्वेदिक औषधालय, सुत्केरी भेटघाट कार्यक्रम आदि - शिक्षा: विद्यालय, कलेज,	सेवाको अवस्था चर्चा गर्न - गाउँपालिका भित्रका शैक्षिक अवसरहरु बर्णन गर्न - स्वास्थ्य सेवाको अवस्था चर्चा गर्न	वाच्पु डाँडाखर्क सिंचाइ, पोकली-लेती, पोकली-मल्खु, मसार-सम्मटार, होक्से-राङ्साखोला, नौबिसे-सिल्खु, जुकेखोला-छतुनेबेसी, डुडेखोला-सिम्ले, घुर्विसखोला, कुवाखोला, पोकली-पर्बुजे, आदि... - गाउँपालिका भित्रका स्वास्थ्य सेवाको अवस्था - गाउँपालिका भित्रका शैक्षिक अवसरहरु - स्वास्थ्य सेवाको अवस्था

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
									सामुदायिक सिकाइ केन्द्र, बाल कक्षा, पुस्तकालय आदिबाट सञ्चालन हुने क्रियाकलापहरु		
२. हाम्रो समाज	जातजाति र भेषभुषा	- आफ्नो थर, जात, धर्म, जातीय पोषक लगायत परिचय बताउन	- आफ्नो थर, जात, धर्म, जातीय पोषक लगायत परिचय	- आफ्नो जातीय भाषा, धर्म, भेषभुषा, पेसा लगायतको परिचय दिन	- आफ्नो जातीय भाषा, धर्म, भेषभुषा लगायतको परिचय	- आफ्नो समुदायका जातीय भाषा, धर्म, भेषभुषा, पेसा लगायतको परिचय दिन	- आफ्नो समुदायका जातीय भाषा, धर्म, भेषभुषा, पेसा लगायतको परिचय	- आफ्नो समुदायका जातजातिहरु को थर, भाषा, धर्म, भुषभुषा, पेसा लगायतको परिचय दिन	- आफ्नो समुदायका जातजातिहरुका ेथर, भाषा, धर्म, भुषभुषा, पेसा लगायतको परिचय	- गाउँपालिका भित्र बस्ने जातिगत विवरण प्रस्तुत गर्न - आफ्नो समुदायका जातजातिहरुको थर, भाषा, धर्म, भुषभुषा, पेसा लगायतको परिचय दिन	- गाउँपालिका भित्र बस्ने जातिगत विवरण : ब्राहण, क्षेत्री, तामाङ, मगर, नेवार, सुनुवार, शेर्पा, भुजेल, राई, गुरुङ, दमाई, कामी, सार्की, अल्पसंख्यक : फ्रि (जोगी, योगी), माझी आदि - आफ्नो समुदायका जातजातिहरुको थर, भाषा, धर्म, भुषभुषा,

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
											पेसा लगायतको परिचय
	चाडपर्व र संस्कार	- आफ्नो समुदायमा मनाइने चाडपर्वको नाम बताउन - आफ्ना घर/समुदायमा संस्कारको नाम बताउन - आफ्नो घर समुदायमा प्रचलित लोक गित गाउन	- चाडपर्व: दशैं, तिहार, ल्होसार, क्रिशमस, माघी, तिज, उभौली, बुद्धजयन्ती, उद्यौली (धान्य पूर्णिमा), साउने संक्रान्ती, कुलपुजा, म्हपुजा, भिमसेन पुजा, सन्सारी पुजा, आइतबारे पुजा, देवाली आदि मध्ये आफुले मनाउने चाडपर्व - जातीय संस्कार: न्वारान, छैटी, पास्नी, छेवर, व्रतवन्ध (चुडाकर्म), इही (बेलविवाह) आदि मध्ये आफ्नो घरमा मनाइने संस्कार - लोक गितहरु: असारे गित, तिज गित, रत्यौली आदि	- आफ्नो समुदायमा मनाइने चाडपर्वमा गरिने मुख्य क्रियाकलापहरु बताउन - आफ्नो जातीय संस्कार पहिचान गर्न - आफ्नो घर समुदायमा प्रचलित लोक गित गाउन र लोक नृत्य अभ्यास गर्न	- चाडपर्व: दशैं, तिहार, ल्होसार, क्रिशमस, माघी, तिज, उभौली, बुद्धजयन्ती, उद्यौली (धान्य पूर्णिमा), साउने संक्रान्ती, कुलपुजा, म्हपुजा, भिमसेन पुजा, सन्सारी पुजा, आइतबारे पुजा, देवाली आदि मध्ये आफुले मनाउने चाडपर्वमा गरिने मुख्य क्रियाकलापहरु	- आफ्नो समुदायमा मनाइने चाडपर्वको परिचय दिन - आफ्ना घर समुदायमा गरिने संस्कारका परिचय दिन - स्थानीय संस्कृतिक महत्वका सम्पदाहरू चिन्न - आफ्नो घर समुदायमा प्रचलित लोक गित गाउन र लोक नृत्य अभ्यास गर्न	- चाडपर्व: दशैं, तिहार, ल्होसार, क्रिशमस, माघी, तिज, उभौली, बुद्धजयन्ती, उद्यौली (धान्य पूर्णिमा), साउने संक्रान्ती, कुलपुजा, म्हपुजा, भिमसेन पुजा, सन्सारी पुजा, आइतबारे पुजा, देवाली आदि - जातीय संस्कार: न्वारान, छैटी, पास्नी, छेवर, व्रतवन्ध (चुडाकर्म), इही (बेलविवाह) आदि	- आफ्नो समुदायमा मनाइने चाडपर्वमा सहभागी हुन र चाडपर्व मनाउँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु छलफल गर्न - आफ्नो समुदायमा गरिने संस्कार सम्बन्धित क्रियाकलापमा सहभागी हुन र यस क्रममा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु छलफल गर्न - आफ्नो घर समुदायमा प्रचलित लोक भाका गाउन र लोक नृत्य अभ्यास गर्न -	- आफ्नो समुदायमा मनाइने चाडपर्वमा सहभागीता र चाडपर्व मनाउँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु - आफ्नो समुदायमा गरिने संस्कार सम्बन्धित क्रियाकलापमा सहभागीता र यस क्रममा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु - लोक गित तथा नृत्य: असारे गित, तिज गित, रत्यौली, आदि	- स्थानीय स्तरमा मनाइने चाडपर्वमा सहभागी हुन र महत्व बर्णन गर्न - घर समुदायमा गरिने संस्कारको मुल्य बोध गर्न र संस्कारको संरक्षणमा योगदान गर्न - स्थानीय सांस्कृतिक सम्पदाको महत्व बोध गरी संरक्षणमा सहयोग गर्न - आफ्नो घर समुदायमा प्रचलित लोक भाका अनुसार नृत्य गर्न तथा बाजा बजाउने अभ्यास गर्न	- स्थानीय स्तरमा मनाइने चाडपर्वमा सहभागीता र महत्व - समुदायमा गरिने संस्कारको मुल्य बोध र संस्कारको संरक्षणमा योगदान - स्थानीय सांस्कृतिक सम्पदाको महत्व बोध र संरक्षणमा सहयोग - लोक गित तथा नृत्य: असारे गित, तिज गित, रत्यौली, आदि

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
					- जातीय संस्कार: न्वारान, छैटी, पास्नी, छेवर, व्रतवन्ध (चुडाकर्म), इही (बेलविबाह) आदि मध्ये आफ्नो घरमा मनाइने संस्कार - लोक गित तथा नृत्य: असारे गित, तिज गित, रत्यौली, आदि		- सास्कृतिक महत्वका सम्पदाहरु - लोक गित तथा नृत्य: असारे गित, तिज गित, रत्यौली, आदि				
३. कृषि	बालीनाली	- बोट, विरुवाका भागहरु, विउ वा चित्र हेरी स्थानीय क्षेत्रमा उत्पादन हुने बाली चिन्न	- स्थानीय अन्नबालीको पहिचान (धान, मकै, गहुँ, फापर, कोदो, तोरी, नगदेबाली, भटमास, मास, मसाङ, गहत आदि) - स्थानीय तरकारीको	- स्थानीय क्षेत्रमा उत्पादन हुने बालीहरू पहिचान गर्न र सूची बनाउन - अन्नबालीका बिरुवा, फुलेको	- स्थानीय अन्नबाली को चिनारी (धान, मकै, गहुँ, फापर, कोदो, तोरी, नगदेबाली, भटमास,	- अन्नबालीका बिउ, उम्रेको विरुवा, फलेको बोट, पाकेको बाली छुट्याउन - तरकारी तथा फलफुलका बिउ, उम्रेको बिरुवा, फलेको बोट, पाकेको फल छुट्याउन	- स्थानीय अन्नबालीको परिचय (धान, मकै, गहुँ, फापर, कोदो, तोरी, नगदेबाली, भटमास, मास, मसाङ, गहत आदि)	- स्थानीय क्षेत्रमा उत्पादन हुने अन्नबाली उत्पादन कार्यमा सहयोग गर्न - बालीलाई अन्नबाली, तेलहनबाली र	- अन्नबाली उत्पादनमा सहयोग (धान, मकै, गहुँ, फापर, कोदो, तोरी, नगदेबाली, भटमास, मास, मसाङ, गहत आदि)	- अन्नबालीहरूको खेती लगाउने समयदेखि बाली भित्राउने सम्मको कार्यमा सहयोग गर्न - स्थानीय तरकारी र फलफूल खेती कार्यमा सहयोग गर्न	- अन्नबाली उत्पादनमा सहयोग (धान, मकै, गहुँ, फापर, कोदो, तोरी, नगदेबाली, भटमास, मास, मसाङ, गहत आदि)

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
		- आफ्नो वरपर पाइने तरकारी चिन्न र नाम भन्न - बोट, विरुवाका भागहरु, फल वा चित्र हेरी आफ्नो वरपर पाइने फलफुलहरु पहिचान गर्न - बोट वा भाग हेरेर मसलाबाली चिन्न	पहिचान (आलु, फर्सी, बोडी, सिमी, साग, लौका, घिरौँला, प्याज, लसुन, अदुवा, काउली, बन्दा, करेला, गोलभेडा (टमटर), च्याउ, कुरिलो आदि) - स्थानीय फलफुलहरु (सुन्तला, जुनार, केरा, आरु, आरुवखडा, ड्रागनफ्रुट, खुर्पाने, लिची, अनार, अम्बा, अंगुर, काँक्रो आदि) - मसलाबाली: अदुवा, लसुन, प्याज, धनिया, खुर्सानी, मरिच, बेसार आदि	बोट, फलेको बोट र पाकेको बाली चिन्न - स्थानीय फलफूल र तरकारी पहिचान गर्न र सूची बनाउन - तरकारी र फलफूलका बिरुवा, फुलेको बोट, फलेको बोट र पाकेको फल चिन्न - आफनो वरपर पाइने तरकारीका खाइने भाग पहिचान गर्न - मसलाबाली खेती सम्बन्धमा अबलोकन गरी बताउन	मास, मसाङ, गहत आदि) - स्थानीय तरकारीहरु को पहिचान (आलु, फर्सी, बोडी, सिमी, साग, लौका, घिरौँला, प्याज, लसुन, अदुवा, काउली, बन्दा, करेला, गोलभेडा (टमटर), च्याउ, कुरिलो आदि) - फलफुल खेतीको परिचय (सुन्तला, जुनार, केरा, आरु, आरुवखडा, ड्रागनफ्रुट, खुर्पाने,	- स्थानीय क्षेत्रमा उत्पादन हुने अन्नबाली, तरकारी र फलफुल उत्पादन हुने याम (season) बताउन - स्थानीय अन्नबालीका फाइदाहरू बर्णन गर्न - मसलाबालीको प्रयोग सम्बन्धी आफ्नो घरको अभ्यास बताउन - स्थानीय उत्पादनबाट तयार हुने खानेकुरा खाने बानी विकास गर्न -	- स्थानीय तरकारी खेतीको चिनारी (आलु, फर्सी, बोडी, सिमी, साग, लौका, घिरौँला, प्याज, लसुन, अदुवा, काउली, बन्दा, करेला, गोलभेडा (टमटर), च्याउ, कुरिलो आदि) - फलफुल खेतीको परिचय (सुन्तला, जुनार, केरा, आरु, आरुवखडा, ड्रागनफ्रुट, खुर्पाने, लिची, अनार, अम्बा, अंगुर, काँक्रो आदि) - अन्नबालीको फाइदाहरु - मसलाबाली: अदुवा, लसुन, प्याज, धनिया,	दलहनबालीमा छुट्याउन - स्थानीय तरकारी लगाउने र उत्पादन हुने महिना बताउन - स्थानीय तरकारी र फलफूलको फाइदा वर्णन गर्न - मसलाबालीको महत्व वर्णन गर्न - स्थानीय उत्पादनबाट बन्ने परिकार खानेबानी विकास गर्न -	- बालीको वर्गीकरण (अन्नबाली, तेलहन र दलहन) - स्थानीय तरकारी लगाउने र उत्पादन हुने महिना (आलु, फर्सी, बोडी, सिमी, साग, लौका, घिरौँला, प्याज, लसुन, अदुवा, काउली, बन्दा, करेला, गोलभेडा (टमटर), च्याउ, कुरिलो आदि) - स्थानीय तरकारी र फलफूलको फाइदा - मसलाबाली: अदुवा, लसुन, प्याज, धनिया, खुर्सानी, मरिच, बेसार आदि - स्थानीय उत्पादनबाट बन्ने परिकार खानेबानी विकास	- अन्नबाली भित्र्याएपछि परिकार तयार गर्ने अवधिसम्म गरिने कार्यहरूको सूची तयार गर्न - मसलाबालीको महत्व बोध गरी खेती प्रबर्द्धन गर्न सहयोग गर्न - स्थानीय उत्पादनबाट बन्ने परिकार खानेबानी विकास गर्न र तिनीहरूबाट हुने फाइदाहरू बताउन -	- स्थानीय तरकारी र फलफूल खेती कार्यमा सहयोग - खाद्यबालीबाट परिकार तयारी - मसलाबाली: अदुवा, लसुन, प्याज, धनिया, खुर्सानी, मरिच, बेसार आदि - खाद्यबालीको फाइदा - स्थानीय खाद्यबालीको परिकार खाने बानी -

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
					लिची, अनार, अम्बा, अंगुर, काँक्रो आदि) - मसलाबाली: अदुवा, लसुन, प्याज, धनिया, खुर्सानी, मरिच, बेसार आदि		खुर्सानी, मरिच, बेसार आदि - स्थानीय उत्पादनबाट तयार हुने खानेकुरा खाने बानी				
	पसुपंक्षीपालन	- अन्डा दिने, दुध दिने र मासु दिने घरपालुवा पशुपंक्षीहरु चिन्न -	- अण्डा दिने पंक्षीः हाँस, कुखुरा - दुध दिने पशुहरुः गाई, भैसी - मासु दिने पशुपंक्षीः राँगा, भैसी, बाखा, कुखुरा, हाँस, टर्की, सुँगुर, बंगुर, माछा आदि)	- स्थानीय घरपालुवा पशुपंक्षीका बासस्थान चिन्न - घरपालुवा पशुपंक्षीबाट पाइने फाइदा बर्णन गर्न	- पशुपंक्षीका बासस्थानः गाइभैसीको गोठ, बाखाको खोर, हाँस कुखुराको खोर, मौरीको घार, माछाको पोखरी आदि । - घरपालुवा पशुपंक्षीबा पाइने फाइदा	- स्थानीय घरपालुवा पशुपंक्षीका खाना चिन्न - पशुपंक्षी पालनको महत्व वर्णन गर्न	- घरपालुवा पशुपंक्षीको खाना - पशुपंक्षी पालनका महत्व	- स्थानीय पशुपंक्षीका बच्चाहरु चिन्न र स्याहारमा सहयोग गर्न - स्थानीय क्षेत्रमा भएका व्यवसायिक पशुपंक्षी पालनका स्थानहरु अवलोकन गर्न र छलफल गर्न -	- स्थानीय पशुपंक्षीका बच्चाहरु र स्याहारमा सहयोग - स्थानीय क्षेत्रमा भएका व्यवसायिक पशुपंक्षी पालनका स्थानहरु -	- घरमा पालिएका पशुपंक्षी पालन कार्यमा सहयोग गर्न - स्थानीय क्षेत्रमा व्यवसायिक पशुपंक्षी पालनका फाइदाहरु चर्चा गर्न -	- घरमा पालिएका पशुपंक्षी पालन कार्यमा सहयोग - स्थानीय क्षेत्रमा व्यवसायिक पशुपंक्षी पालनका फाइदाहरु

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
	कृषिमा आधुनिकीकरण	-	-	-	-	-	-	- कृषिमा प्रयोग भएका आधुनिक उपकरण तथा प्रविधिहरुको उदाहरण दिन -	- थोपा सिंचाइ, टनेल खेती, हाते ट्याक्टर आदि	- स्थानीय क्षेत्रमा अवलम्बन गरिएको आधुनिक खेती प्रणालीका उदाहरणहरु प्रस्तुत गर्न	- थोपा सिंचाइ, टनेल खेती, उन्नत जातको बिउबिजन आदि
४. उद्योग व्यवसाय र बजार	पेसा र रोजगारी	- समुदायमा प्रचलित पेशा तथा रोजगारीहरु बताउन	- समुदायमा प्रचलित पेशा तथा रोजगारः शिक्षक, ड्राइभर, किसान, कर्मचारी, सिकर्मी, डकर्मी, व्यापार, मोटरसाइकल वर्कसप, सैलुन, होटल आदि ।	- समुदायमा प्रचलित पेशा तथा रोजगारीहरु अन्तरगत गरिने कामहरु बताउन	- शिक्षक, ड्राइभर, किसान, कर्मचारी, सिकर्मी, डकर्मी, व्यापार, मोटरसाइकल वर्कसप, सैलुन, होटल आदि लगायका पेशा अन्तरगत गरिने कामहरु	- स्थानीय पेशा तथा रोजगारीवाट समुदायलाई भएको फाइदाहरु बर्णन गर्न	- स्थानीय पेशा तथा रोजगारीवाट समुदायलाई भएको फाइदाहरु	- स्थानीय पेशा तथा रोजगारीका महत्व उल्लेख गर्न	- स्थानीय पेशा तथा रोजगारीका महत्व	- स्थानीय पेशा तथा रोजगारीका महत्व बोध गरी श्रमप्रति सम्मान गर्न	- स्थानीय पेशा तथा रोजगारीका महत्व बोध र श्रमप्रति सम्मान
	उद्योग, कलकारखाना	- छिमेकमा भएको उद्योग तथा कलकारखानाहरुको पहिचान गर्न	- सःमिल, मछिनो प्रशोधन, नेपाली कागज उद्योग, धान कुट्ने मिल, आरन, काठको भाडा बनाउने, सिलाइ बुनाइ आदि लगायत	- वडामा भएका उद्योग तथा कलखारखानाहरुको सूची तयार गर्न -	- सःमिल, मछिनो प्रशोधन, नेपाली कागज उद्योग, धान कुट्ने मिल, आरन,	- स्थानीय उद्योगहरू र त्यसबाट उत्पादन हुने वस्तु चिन्न	- सःमिल, मछिनो प्रशोधन, नेपाली कागज उद्योग, धान कुट्ने मिल, आरन, काठको	- स्थानीय उद्योगहरू र त्यसबाट उत्पादन हुने वस्तुको किनबेच प्रकियाको वर्णन गर्न	- स्थानीय उद्योगहरू र त्यसबाट उत्पादन हुने वस्तुको किनबेच प्रकिया	- स्थानीय उद्योगहरूको महत्व वर्णन गर्न - स्थानीय उद्योगबाट उत्पादित सामग्रीहरुको वर्गीकरण गर्न र ती सामग्रीहरुको	- स्थानीय उद्योगहरूको महत्व - स्थानीय उद्योगबाट उत्पादित सामग्रीहरुको वर्गीकरण र ती

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
					काठको भाडा बनाउने, सिलाइ बुनाइ आदि लगायत		भाडा बनाउने, सिलाइ बुनाइ आदि लगायत			बजार खपतको अवस्था व्याख्या गर्न	सामग्रीहरुको बजार खपतको अवस्था
	स्थानीय बजार	- घरायसी सामानहरु किनबेच गरिने बजार चिन्न	- घरायसी सामानहरु किनबेच गरिने बजार	- वडाभित्रका मुख्य बजारहरुको परिचय दिन	- वडाभित्रका मुख्य बजारहरु को परिचय	- लिखु गाउँपालिकाको मुख्य व्यापारिक नाकाहरुको परिचय दिन	- लिखु गाउँपालिकाको मुख्य व्यापारिक नाकाहरुः साघुटार, सिरिषे, खिजी फलाटे	- स्थानीय उत्पादन र बजारको महत्व वर्णन गर्न	- स्थानीय उत्पादन र बजारको महत्व वर्णन गर्न	- स्थानीय उत्पादन र गाउँपालिका बाहिरबाट आउने सामानहरुको तुलनात्मक सूची तयार गर्न - घरायसी किनबेचको काममा सहभागी हुन	- स्थानीय उत्पादन र गाउँपालिका बाहिरबाट आउने सामानहरु - घरायसी किनबेचको काममा सहभागी हुन
५. पर्यटन र सम्पदा	धार्मिक तथा सास्कृतिक सम्पदा	- आफ्नो टोल वरपरका धार्मिक तथा सास्कृतिक स्थलहरूको पहिचान गर्न	विभिन्न स्थानमा रहेका सेतीदेवी र कालीदेवी मन्दिरहरु, रामेश्वर मन्दिर (१), जंगलीदेवी मन्दिर (२), जल्पेश्वर मन्दिर (२), गोरखनाथ मन्दिर (३), नर्मदेश्वर महादेवस्थान (३), सिंहकालीदेवी (३), वालकन्या मन्दिर (५), भिमसेन मन्दिर (५), सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर (६), रक्तमालादेवी (७),	- आफ्नो टोल वरपरका धार्मिक तथा सास्कृतिकस्थलहरूको अवलोकन भ्रमण गरी सिकाइ आदान प्रदान गर्न	विभिन्न स्थानमा रहेका सेतीदेवी र कालीदेवी मन्दिरहरु, रामेश्वर मन्दिर (१), जंगलीदेवी मन्दिर (२), जल्पेश्वर मन्दिर (२), गोरखनाथ मन्दिर (३), नर्मदेश्वर महादेवस्थान	- आफ्नो वडाका धार्मिक तथा सास्कृतिक स्थलहरूको अवलोकन गरी परिचय दिन	विभिन्न स्थानमा रहेका सेतीदेवी र कालीदेवी मन्दिरहरु, रामेश्वर मन्दिर (१), जंगलीदेवी मन्दिर (२), जल्पेश्वर मन्दिर (२), गोरखनाथ मन्दिर (३), नर्मदेश्वर महादेवस्थान (३), सिंहकालीदेवी (३), वालकन्या मन्दिर (५),	- आफ्नो वडाका धार्मिक तथा सास्कृतिक स्थलहरूको अवलोकन गरी मौखिक प्रतिवेदन दिन	विभिन्न स्थानमा रहेका सेतीदेवी र कालीदेवी मन्दिरहरु, रामेश्वर मन्दिर (१), जंगलीदेवी मन्दिर (२), जल्पेश्वर मन्दिर (२), गोरखनाथ मन्दिर (३), नर्मदेश्वर महादेवस्थान (३), सिंहकालीदेवी (३), वालकन्या मन्दिर (५), भिमसेन मन्दिर (५),	- आफ्नो वडाका धार्मिक तथा सास्कृतिक स्थलहरूको अवलोकन गरी मौखिक तथा लिखित प्रतिवेदन दिन	विभिन्न स्थानमा रहेका सेतीदेवी र कालीदेवी मन्दिरहरु, रामेश्वर मन्दिर (१), जंगलीदेवी मन्दिर (२), जल्पेश्वर मन्दिर (२), गोरखनाथ मन्दिर (३), नर्मदेश्वर महादेवस्थान (३), सिंहकालीदेवी (

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
			ढुङढुङे ककनी मन्दिर/मैताकुन्ता (७), कुण्डलेश्वर महादेव (८), जाल्पादेवी (८), रक्तमाला अन्तरेदेवी (८) सिर महादेव मन्दिर (८), कालिकादेवी मन्दिर (८), मनकामना मन्दिर (८), कोलडाँडा मन्दिर (८), दक्षिणकाली मन्दिर (८), सिद्धेश्वर मन्दिर (८), दुधेश्वर महादेव (९), झाँक्री थान (९), चण्डीथान (९), थानीथान (९), रिठ्ठे झाँक्री (९), सिबेश्वर मन्दिर (९), चर्चहरु, गुम्बाहरु, सच्चाइ केन्द्र, शहिद गेट (६), मगर संग्राहलय (६)		(३), सिंहकालीदेवी (३), वालकन्या मन्दिर (५), भिमसेन मन्दिर (५), सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर (६), रक्तमालादेवी (७), ढुङढुङे ककनी मन्दिर/मैताकुन्ता (७), कुण्डलेश्वर महादेव (८), जाल्पादेवी (८), रक्तमाला अन्तरेदेवी (८) सिर महादेव मन्दिर (८), कालिकादेवी मन्दिर (८), मनकामना मन्दिर (८), कोलडाँडा मन्दिर (८), दक्षिणकाली मन्दिर (८), सिद्धेश्वर मन्दिर (८), दुधेश्वर महादेव (९),		भिमसेन मन्दिर (५), सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर (६), रक्तमालादेवी (७), ढुङढुङे ककनी मन्दिर/मैताकुन्ता (७), कुण्डलेश्वर महादेव (८), जाल्पादेवी (८), रक्तमाला अन्तरेदेवी (८) सिर महादेव मन्दिर (८), कालिकादेवी मन्दिर (८), मनकामना मन्दिर (८), कोलडाँडा मन्दिर (८), दक्षिणकाली मन्दिर (८), सिद्धेश्वर मन्दिर (८), दुधेश्वर महादेव (९), झाँक्री थान (९), चण्डीथान (९), थानीथान (९), रिठ्ठे झाँक्री (९), सिबेश्वर मन्दिर (९), चर्चहरु, गुम्बाहरु,		सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर (६), रक्तमालादेवी (७), ढुङढुङे ककनी मन्दिर/मैताकुन्ता (७), कुण्डलेश्वर महादेव (८), जाल्पादेवी (८), रक्तमाला अन्तरेदेवी (८) सिर महादेव मन्दिर (८), कालिकादेवी मन्दिर (८), मनकामना मन्दिर (८), कोलडाँडा मन्दिर (८), दक्षिणकाली मन्दिर (८), सिद्धेश्वर मन्दिर (८), दुधेश्वर महादेव (९), झाँक्री थान (९), चण्डीथान (९), थानीथान (९), रिठ्ठे झाँक्री (९), सिबेश्वर मन्दिर (९), चर्चहरु, गुम्बाहरु, सच्चाइ केन्द्र, शहिद गेट (६), मगर संग्राहलय (६)		३), वालकन्या मन्दिर (५), भिमसेन मन्दिर (५), सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर (६), रक्तमालादेवी (७), ढुङढुङे ककनी मन्दिर/मैताकुन्ता (७), कुण्डलेश्वर महादेव (८), जाल्पादेवी (८), रक्तमाला अन्तरेदेवी (८) सिर महादेव मन्दिर (८), कालिकादेवी मन्दिर (८), मनकामना मन्दिर (८), कोलडाँडा मन्दिर (८), दक्षिणकाली मन्दिर (८), सिद्धेश्वर मन्दिर (८), दुधेश्वर महादेव (९), झाँक्री थान (९), चण्डीथान (९), थानीथान (९), रिठ्ठे झाँक्री (९),

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
					झाँक्री थान (९), चण्डीथान (९), थानीथान (९), रिठ्ठे झाँक्री (९), सिबेश्वर मन्दिर (९), चर्चहरु, गुम्बाहरु, सच्चाइ केन्द्र, शहिद गेट (६), मगर संग्राहलय (६)		सच्चाइ केन्द्र, शहिद गेट (६), मगर संग्राहलय (६)				सिबेश्वर मन्दिर (९), चर्चहरु, गुम्बाहरु, सच्चाइ केन्द्र, शहिद गेट (६), मगर संग्राहलय (६)
	प्राकृतिक सम्पदा	- आफ्नो टोल वरपरका प्राकृतिक सम्पदाहरु पहिचान गर्न	चमेरे गुफा (१), भाल्टेकोट गढी थुम्की (२), हाडीदह (९), पोकली झरना (९), गौथली पहरा/दैत्य पहरा (९), भकारे ढुङ्गा (८), थाम्डाँडा (९), रिखी चौर (७) चुली थुम्का (८), लभडाँडा/गाम्नाङटार (६), पोखरी डाँडाको विभिन्न पोखरीहरु (९), कोथला डाँडा पिकनिक स्पोर्ट, माझीटार पिकनिक स्पोर्ट, वनजंगल: नमुना लालीगुँसास सा.व, राटमाटे सामुदायिक,	- नजिकको प्राकृतिक सम्पदाहरुको अवलोकन भ्रमण गरी सिकाइ आदान प्रदान गर्न -	चमेरे गुफा (१), भाल्टेकोट गढी थुम्की (२), हाडीदह (९), पोकली झरना (९), गौथली पहरा/दैत्य पहरा (९), भकारे ढुङ्गा (८), थाम्डाँडा (९), रिखी चौर (७) चुली थुम्का (८), लभडाँडा/गाम्नाङटार (६), पोखरी डाँडाको विभिन्न पोखरीहरु (९), कोथला	- आफ्नो वडाका प्राकृतिक सम्पदाहरुको अवलोकन गरी परिचय दिन	चमेरे गुफा (१), भाल्टेकोट गढी थुम्की (२), हाडीदह (९), पोकली झरना (९), गौथली पहरा/दैत्य पहरा (९), भकारे ढुङ्गा (८), थाम्डाँडा (९), रिखी चौर (७) चुली थुम्का (८), लभडाँडा/गाम्नाङटार (६), पोखरी डाँडाको विभिन्न पोखरीहरु (९), कोथला डाँडा पिकनिक स्पोर्ट,	- आफ्नो वडाका प्राकृतिक सम्पदाहरुको उपयोगसहित परिचय दिन	चमेरे गुफा (१), भाल्टेकोट गढी थुम्की (२), हाडीदह (९), पोकली झरना (९), गौथली पहरा/दैत्य पहरा (९), भकारे ढुङ्गा (८), थाम्डाँडा (९), रिखी चौर (७) चुली थुम्का (८), लभडाँडा/गाम्नाङटार (६), पोखरी डाँडाको विभिन्न पोखरीहरु (९), कोथला डाँडा पिकनिक स्पोर्ट, माझीटार पिकनिक स्पोर्ट,	- आफ्नो वडाका प्राकृतिक सम्पदाहरुको उपयोग र महत्वसहित परिचय दिन	चमेरे गुफा (१), भाल्टेकोट गढी थुम्की (२), हाडीदह (९), पोकली झरना (९), गौथली पहरा/दैत्य पहरा (९), भकारे ढुङ्गा (८), थाम्डाँडा (९), रिखी चौर (७) चुली थुम्का (८), लभडाँडा/गाम्नाङटार (६), पोखरी डाँडाको विभिन्न पोखरीहरु (९), कोथला डाँडा पिकनिक स्पोर्ट,

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
			चिनेटार सालघारी, दियाले सा.व., खोलाखर्क सा.व., चौतारा पातल स.व., झरना सा.व., खोपअन्तरे सा.व., कालीखोला सा.व., देवीथान रिपलु सा.व. लगायतका सामुदायिक वनहरु, पोकली-बौद्ध-फलाटे-थोलेदेम्बा पदमार्ग		डाँडा पिकनिक स्पोर्ट, माझीटार पिकनिक स्पोर्ट, वनजंगलः नमुना लालीगुँसास सा.व, राटमाटे सामुदायिक, चिनेटार सालघारी, दियाले सा.व., खोलाखर्क सा.व., चौतारा पातल स.व., झरना सा.व., खोपअन्तरे सा.व., कालीखोला सा.व., देवीथान रिपलु सा.व. लगायतका सामुदायिक वनहरु, पोकली-बौद्ध-फलाटे-थोलेदेम्बा पदमार्ग		माझीटार पिकनिक स्पोर्ट, वनजंगलः नमुना लालीगुँसास सा.व, राटमाटे सामुदायिक, चिनेटार सालघारी, दियाले सा.व., खोलाखर्क सा.व., चौतारा पातल स.व., झरना सा.व., खोपअन्तरे सा.व., कालीखोला सा.व., देवीथान रिपलु सा.व. लगायतका सामुदायिक वनहरु, पोकली-बौद्ध-फलाटे-थोलेदेम्बा पदमार्ग		वनजंगलः नमुना लालीगुँसास सा.व, राटमाटे सामुदायिक, चिनेटार सालघारी, दियाले सा.व., खोलाखर्क सा.व., चौतारा पातल स.व., झरना सा.व., खोपअन्तरे सा.व., कालीखोला सा.व., देवीथान रिपलु सा.व. लगायतका सामुदायिक वनहरु, पोकली-बौद्ध-फलाटे-थोलेदेम्बा पदमार्ग		माझीटार पिकनिक स्पोर्ट, वनजंगलः नमुना लालीगुँसास सा.व, राटमाटे सामुदायिक, चिनेटार सालघारी, दियाले सा.व., खोलाखर्क सा.व., चौतारा पातल स.व., झरना सा.व., खोपअन्तरे सा.व., कालीखोला सा.व., देवीथान रिपलु सा.व. लगायतका सामुदायिक वनहरु, पोकली-बौद्ध-फलाटे-थोलेदेम्बा पदमार्ग

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
	पर्यटन	- आफ्नो समुदाय वरपरका घुमफिर गर्ने स्थानहरुको नाम बताउन	- आफ्नो समुदाय वरपरका घुमफिर गर्ने स्थानहरु	- आफ्नो समुदाय वरपरका पर्यटकीय स्थानहरुको नाम बताउन	- आफ्नो समुदाय वरपरका पर्यटकीय स्थानहरु	- आफ्नो वडा भित्रका पर्यटकीय स्थानहरुको परिचय दिन	- आफ्नो वडा भित्रका पर्यटकीय स्थानहरुको परिचय	- आफ्नो गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय स्थानहरुको परिचय दिन	- आफ्नो गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय स्थानहरुको परिचय	- आफ्नो गाउँपालिका भित्रका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक पर्यटकीय स्थानहरुको परिचय दिन	- आफ्नो गाउँपालिका भित्रका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक पर्यटकीय स्थानहरुको परिचय
६. स्थानीय वातावरण	जैविक विविधता र हावापानी	- वरपर पाइने महत्वपूर्ण जनावर तथा पंछीहरु पहिचान गर्न - वरपर पाइने मुख्य विरुवाहरु पहिचान गर्न	- जीवहरु: बाघ, भालु, चितुवा, मृग, मयूर, कालिज, वाँदर, ढुकुर, आदि - विरुवाहरु: खस्रु, सल्लो, निगालो, खन्यू, धुपी, साल, सिसौ, खयर, चिलाउने, बेल, सतिवेल, आदि	- वरपर पाइने महत्वपूर्ण जनावर तथा पंछीहरु पहिचान गर्न - वरपर पाइने मुख्य विरुवाहरु पहिचान गर्न	- जीवहरु: बाघ, भालु, चितुवा, मृग, मयूर, कालिज, वाँदर, ढुकुर, आदि - विरुवाहरु: खस्रु, सल्लो, निगालो, खन्यू, धुपी, साल, सिसौ, खयर, चिलाउने, बेल, सतिवेल, आदि	- वरपर पाइने महत्वपूर्ण जनावर तथा पंछीहरुका बासस्थान बताउन - वरपर पाइने मुख्य विरुवाहरु पाइने हावापानीका सम्बन्धमा चर्चा गर्न	- जीवहरु: बाघ, भालु, चितुवा, मृग, मयूर, कालिज, वाँदर, ढुकुर, आदि - विरुवाहरु: खस्रु, सल्लो, निगालो, खन्यू, धुपी, साल, सिसौ, खयर, चिलाउने, बेल, सतिवेल, आदि	- वरपर पाइने महत्वपूर्ण जनावर तथा पंछीहरुका बासस्थान बताउन - वरपर पाइने मुख्य विरुवाहरु पाइने हावापानीका सम्बन्धमा चर्चा गर्न	- जीवहरु: बाघ, भालु, चितुवा, मृग, मयूर, कालिज, वाँदर, ढुकुर, आदि - विरुवाहरु: खस्रु, सल्लो, निगालो, खन्यू, धुपी, साल, सिसौ, खयर, चिलाउने, बेल, सतिवेल, आदि	- वरपर पाइने महत्वपूर्ण जनावर तथा पंछीहरु संरक्षणका आवश्यकता बर्णन गर्न - वरपर पाइने मुख्य विरुवाहरुका फाइदाहरु चर्चा गर्न	- जीवहरु: बाघ, भालु, चितुवा, मृग, मयूर, कालिज, वाँदर, ढुकुर, आदि - विरुवाहरु: खस्रु, सल्लो, निगालो, खन्यू, धुपी, साल, सिसौ, खयर, चिलाउने, बेल, सतिवेल, आदि
	विपत व्यवस्थापन	- चित्र हेरी प्रकोपहरु पहिचान गर्न र यस सम्बन्धमा	- स्थानीय प्रकोपहरु: आगलागी, डढेलो, सडक दुर्घटना, चट्याङ,	- आफ्नो वरपरको जोखिमयुक्त स्थानहरु पहिचान	- वाढीपहिरो हुने स्थान: लिम्ती खोला देखि सिल्खु	- आफ्नो वरपरको जोखिमयुक्त स्थानहरु पहिचान गर्न र यस सम्बन्धमा	- वाढीपहिरो हुने स्थान: लिम्ती खोला देखि सिल्खु खोला-राम्चा	- स्थानीय प्रकोप जोखिमहरु पहिचान गर्न र यसबाट	- वाढीपहिरो हुने स्थान: लिम्ती खोला देखि सिल्खु खोला-राम्चा खोला	- स्थानीय प्रकोप जोखिमहरु पहिचान गर्न र यसबाट बच्न सुरक्षाका	वाढीपहिरो हुने स्थान: लिम्ती खोला देखि सिल्खु खोला-राम्चा खोला

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
		आफ्ना अनुभव बताउन	भुकम्प, बाढी र पहिरो जाने स्थानहरु	गर्न र यस सम्बन्धमा आफ्ना अनुभव बताउन	खोला- राम्चा खोला सम्म, पोकली, डुँडे, जुके, सतलुङ, खहरे, कुवापानी, राम्चा, सिल्खु, साकले खोला, बाघमुखे खोला, - वन्यजन्तु आतंकः बालीनाली नास गर्ने (बाँदर, मृग, भालु, दुम्सी, खरायो, मयूर, कालिज), - आगलागीः जंगल क्षेत्र, वस्तीमा लाग्ने आगलागी आदि ।	आफ्ना अनुभव बताउन	खोला सम्म, पोकली, डुँडे, जुके, सतलुङ, खहरे, कुवापानी, राम्चा, सिल्खु, साकले खोला, बाघमुखे खोला, - वन्यजन्तु आतंकः बालीनाली नास गर्ने (बाँदर, मृग, भालु, दुम्सी, खरायो, मयूर, कालिज), - आगलागीः जंगल क्षेत्र, वस्तीमा लाग्ने आगलागी आदि ।	बच्न सुरक्षाका उपायहरु बताउन	सम्म, पोकली, डुँडे, जुके, सतलुङ, खहरे, कुवापानी, राम्चा, सिल्खु, साकले खोला, बाघमुखे खोला, - वन्यजन्तु आतंकः बालीनाली नास गर्ने (बाँदर, मृग, भालु, दुम्सी, खरायो, मयूर, कालिज), - आगलागीः जंगल क्षेत्र, वस्तीमा लाग्ने आगलागी आदि बाट सुरक्षा	उपायहरु अवम्बन गर्न	सम्म, पोकली, डुँडे, जुके, सतलुङ, खहरे, कुवापानी, राम्चा, सिल्खु, साकले खोला, बाघमुखे खोला, वन्यजन्तु आतंकः बालीनाली नास गर्ने (बाँदर, मृग, भालु, दुम्सी, खरायो, मयूर, कालिज), - आगलागीः जंगल क्षेत्र, वस्तीमा लाग्ने आगलागी आदिबाट बच्ने उपायहरु
७. असल आचर	खेलकुद	- स्थानीय खेलहरुको नाम भन्न र	- कबड्डी, डण्डीबियो, भालेजुधाई, गट्टा	- स्थानीय खेलहरुको नाम भन्न र	- कबड्डी, डण्डीबियो, भालेजुधाई,	- नियमपूर्वक स्थानीय खेलहरु	- कबड्डी, डण्डीबियो, भालेजुधाई,	- नियमपूर्वक स्थानीय खेलहरु खेल्न र यसको	- कबड्डी, डण्डीबियो, भालेजुधाई,	- नियमपूर्वक स्थानीय खेलहरु खेल्न र यसको	- कबड्डी, डण्डीबियो, भालेजुधाई,

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
ण र अभ्या सहरु		नियमपूर्वक खेल्न	खेल, बाघचाल लगायतका स्थानीय खेलहरु	नियमपूर्वक खेल्न	गट्टा खेल, बाघचाल लगायतका स्थानीय खेलहरु	खेल्न र यसको फाइदा बताउन	गट्टा खेल, बाघचाल लगायतका स्थानीय खेलहरु	फाइदा बर्णन गर्न	गट्टा खेल, बाघचाल लगायतका स्थानीय खेलहरु	संरक्षणका तरिकाहरु चर्चा गर्न	गट्टा खेल, बाघचाल लगायतका स्थानीय खेलहरु
	स्वास्थ्य	- सामान्य योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायमको अभ्यास गर्न	- सामान्य योग ध्यान, शारीरिक व्यायामको अभ्यास	- सामान्य योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायमको अभ्यास गर्न	- सामान्य योग ध्यान, शारीरिक व्यायामको अभ्यास	- योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको फाइदा उल्लेख गर्न - सामान्य योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको अभ्यास गर्न	- योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको फाइदा - सामान्य योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको अभ्यास	- योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको फाइदा चर्चा गर्न - योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको अभ्यास गर्न	- योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको फाइदा - सामान्य योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको अभ्यास	- योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको फाइदा चर्चा गर्न - योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामलाई आदतको रुपमा विकास गर्न	- योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको फाइदा - सामान्य योग, ध्यान, प्राणायाम र शारीरिक व्यायामको अभ्यास
	असल अभ्यास	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित स्वागत, अभिवादन लगायतका असल अभ्यासहरु अनुकरण गर्न - अनुशासनमा रहन र असल आचरणको अबलम्बन गर्न	- समुदायका विभिन्न जातीहरुको स्वागत तथा सम्मान विधिहरु - अनुशासन र असल आचरण	- धन्यवाद, क्षमा पाँउ लगायत असल अभ्यासहरुको उपयुक्त प्रयोग गर्न - असल आचरणको विकास गर्न र अरुलाई सकेको सहयोग गर्न	- धन्यवाद, क्षमा पाँउ लगायतका शब्दको प्रयोग - असल आचरणको विकास र अरुलाई सहयोग	- समुदायमा प्रचलित असल अभ्यासहरु आत्मसाथ गर्न - सहयोग, सद्भाव र सहनशीलताको व्यवहार प्रदर्शन गर्न - अरुको भावनाको सम्मान र सद्विचारको विकास गर्न	- पाहुनाको सत्कार, धार्मिक सहिष्णुता, उपकारी भावना, जन्ती मलामी, अर्मपर्म, ऐचोपैंचो - सहयोग, सद्भाव र सहनशीलताको व्यवहार प्रदर्शन - अरुको भावनाको सम्मान र	- समुदायमा प्रचलित परम्परागत र आधुनिक असल अभ्यासहरु अवलम्बन गर्न - आफै र परिवारप्रति जिम्मेवारी बोध गर्न - सफतलाका आधारहरू अनुभुत गरी अवलम्बन गर्न	- पाहुनाको सत्कार, धार्मिक सहिष्णुता, उपकारी भावना, जन्ती मलामी, अर्मपर्म, ऐचोपैंचो - आफै र परिवारप्रति जिम्मेवारी बोध - सफलताका सुत्रहरु: लक्ष्य निर्धारण, निरन्तर प्रयास,	- समुदायमा प्रचलित परम्परागत र आधुनिक असल अभ्यासहरु अबलम्बन गर्न - मानव मूल्यको महत्व बोध गर्न र अवलम्बन गर्न	- पाहुनाको सत्कार, धार्मिक सहिष्णुता, उपकारी भावना, जन्ती मलामी, अर्मपर्म, ऐचोपैंचो - मानव मूल्य (असल बानी व्यवहार, सत्य बोल्ने, शान्ति, अहिंसा,

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
							सद्‌विचारको विकास		सहकार्य, इमान्दारिता, स्वमुल्याङ्कन आदि		सहयोगको भावना)
७. रैथाने ज्ञान, सिप र प्रविधि	मौलिक प्रविधि	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित मौलिक ज्ञान र प्रविधिको उदाहरण दिन	- परम्परागत चुलो, पानी घट्ट, फ्लोर मिल, ढिकी, जाँतो, हलोजुवा, कोल, ढेकी, माटाका भाँडाहरु, मर्चा बनाउने, रक्सी बनाउने, आदि	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित मौलिक ज्ञान र प्रविधिको उदाहरण दिन	- परम्परागत चुलो, पानी घट्ट, फ्लोर मिल, ढिकी, जाँतो, हलोजुवा, कोल, ढेकी, माटाका भाँडाहरु, मर्चा बनाउने, रक्सी बनाउने, आदि	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित मौलिक ज्ञान र प्रविधिका महत्व चर्चा गर्न	- परम्परागत चुलो, पानी घट्ट, फ्लोर मिल, ढिकी, जाँतो, हलोजुवा, कोल, ढेकी, माटाका भाँडाहरु, मर्चा बनाउने, रक्सी बनाउने, आदिका महत्व	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित मौलिक ज्ञान र प्रविधिका महत्व चर्चा गर्न	- परम्परागत चुलो, पानी घट्ट, फ्लोर मिल, ढिकी, जाँतो, हलोजुवा, कोल, ढेकी, माटाका भाँडाहरु, मर्चा बनाउने, रक्सी बनाउने, आदिका महत्व	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित मौलिक ज्ञान महत्व बोध गरी र प्रविधिका फाइदाहरु चर्चा गर्न	- काष्ठ कला, बेतवाँसको सामग्री, भकारी, गुन्द्री बुनाइ, सुकुल, चकटी ठेकी, मदानी, हलो, माटोको चुलो, ढिकी, जाँतो, निबुया निचर्ने कोल आदि
	परम्परागत उपचार पद्धति	- चित्र वा बोट हेरी आफ्नो घरमा प्रयोग हुने जडिबुटी चिन्न - आफ्नो घरमा प्रचलित परम्परागत उपचार	- स्थानीय जडिबुीहरुः .... आदि - परम्परागत उपचार पद्धतिका उदाहरणहरुः किराबाट जोगाउन निम, घाँटी दुख्दा तुलसीको पात...... आदि	- चित्र वा बोट वा विरुवाको भाग हेरी आफ्नो घरमा प्रयोग हुने जडिबुटी चिन्न - आफ्नो घरमा प्रचलित	- स्थानीय जडिबुीहरुः .... आदि - परम्परागत उपचार पद्धतिका उदाहरणहरुः किराबाट जोगाउन निम,	- आफ्नो घरमा प्रयोग हुने जडिबुटीहरुको घरायसी प्रयोग सहित परिचय दिन - परम्परागत उपचार पद्धतिका विधि वर्णन गर्न	- स्थानीय जडिबुीहरुः .... आदिका घरायसी उपयोग - परम्परागत उपचार पद्धतिका विधिहरु	- आफ्नो घरमा प्रयोग हुने जडिबुटीहरुको उपयोगी भाग र घरायसी प्रयोग सहित परिचय दिन - परम्परागत उपचार पद्धतिका	- स्थानीय जडिबुीहरुः .... आदिका प्रयोग हुने भाग र घरायसी उपयोग - परम्परागत उपचार पद्धतिका विधिहरु	- स्थानीय जडिबुटीहरुको उपयोगी भाग र घरायसी प्रयोग बर्णन गर्न - परम्परागत उपचार पद्धति र जडिबुटीहरुको प्रयोगको नकारात्मक असरप्रति सचेत हुन	- स्थानीय जडिबुीहरुः .... आदिका प्रयोग हुने भाग र घरायसी उपयोग - परम्परागत उपचार पद्धतिको

विषय क्षेत्र	उपक्षेत्र	कक्षा १ सि.उ	कक्षा १ विषयवस्तु	कक्षा २ सि.उ	कक्षा २ विषयवस्तु	कक्षा ३ सि.उ	कक्षा ३ विषयवस्तु	कक्षा ४ सि.उ	कक्षा ४ विषयवस्तु	कक्षा ५ सि.उ	कक्षा ५ विषयवस्तु
		पद्धतिका सम्बन्धमा कुराकानी गर्न		परम्परागत उपचार पद्धतिहरुको सूची तयार गर्न	घाँटी दुख्दा तुलसीको पात...... आदि					- परम्परागत उपचार पद्धतिको फाइदा र बेफाइदाहरु चर्चा गर्न -	फाइदा र बेफाइदाहरु
	परम्परागत स्थानीय सिपहरु	- आफ्नो घरमा रहेका परम्परागत सिपसँग सम्बनन्धित सामानहरु चिन्न	- बुनाइ सिप (चोयाबाट सामान बनाउने, परालबाट सामान बनाउने, घरबुना कपडा), हस्तकला, चित्रकला, माटोका भाँडा बनाउने, माछा मार्ने ढडिया आदि ।	- आफ्नो घरमा प्रचलित परम्परागत सिपहरुका सम्बन्धमा छलफल गर्न	- बुनाइ सिप (चोयाबाट सामान बनाउने, परालबाट सामान बनाउने, घरबुना कपडा), हस्तकला, चित्रकला, माटोका भाँडा बनाउने, माछा मार्ने सिप आदि ।	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित परम्परागत सिपहरुबाट सामान बनाउने तरिका अवलोकन गरी छलफल गर्न	- बुनाइ सिप (चोयाबाट सामान बनाउने, परालबाट सामान बनाउने, घरबुना कपडा), हस्तकला, चित्रकला, माटोका भाँडा बनाउने, आदि ।	- आफ्नो समुदायमा प्रचलित परम्परागत सिपहरुबाट सामान बनाउने तरिका अवलोकन गरी छलफल गर्न	- बुनाइ सिप (चोयाबाट सामान बनाउने, परालबाट सामान बनाउने, घरबुना कपडा), हस्तकला, चित्रकला, माटोका भाँडा बनाउने, आदि ।	- स्थानीय क्षेत्रमा प्रचलित परम्परागत सिपसँग सम्बनन्धित सामानहरु चिन्न	- बुनाइ सिप (चोयाबाट सामान बनाउने, परालबाट सामान बनाउने, घरबुना कपडा), हस्तकला, चित्रकला, माटोका भाँडा बनाउने, माछा मार्ने ढडिया आदि ।